

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

**Державний методичний центр навчальних закладів
культури і мистецтв**

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ХОРЕОГРАФІЇ

**Програма
для вищих навчальних закладів культури і мистецтв
I–II рівнів акредитації**

**Спеціальність
“Хореографія”**

**Спеціалізація
“Народна хореографія”**

Київ – 2008

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ

Державний методичний центр навчальних закладів
культури і мистецтв

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ХОРЕОГРАФІЇ

Програма
для вищих навчальних закладів культури і мистецтв
I–II рівнів акредитації

Спеціальність
“Хореографія“

Спеціалізація
“Народна хореографія”

Київ – 2008

Видання здійснено на замовлення Державного методичного центру навчальних закладів культури і мистецтв України
МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ХОРЕОГРАФІЇ

Програма для вищих навчальних закладів культури і мистецтв
I–II рівнів акредитації. – Вінниця: НОВА КНИГА, 2008. – 36 с.

Укладачі: **Т. В. Борисенко, Г. І. Меленчук, Т. К. Тихомирова** – викладачі КВНЗ “Київське обласне училище культури і мистецтв”

Рецензенти: **І. М. Гутнік** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри народної хореографії Київського національного університету культури і мистецтв
Р. В. Фойдера – старший викладач кафедри народної хореографії Київського національного університету культури і мистецтв
В. Ф. Володько – доцент кафедри хореографії Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв, заслужена артистка України
С. В. Лахтіонов – методист відділу фахових дисциплін Київського державного хореографічного училища

Редактор **Є. Д. Колесник**

Відповідальний за випуск

Т. Ф. Стронько

Навчальне видання

Формат 60×84_{1/16}. Папір офсетний. Друк ризографічний.
Ум. друк. арк. 2,1. Наклад 100 прим.

ПП “НОВА КНИГА”, м. Вінниця, вул. Квятека, 20

Свідоцтво про внесення суб’єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК №2646 від 11.10.2006 р.

Тел. (0432)52-34-80, 52-34-82 Факс 52-34-81

E-mail: info@novaknyha.com.ua

© Державний методичний центр навчальних закладів культури і мистецтв України, 2008

НАРОДНО-СЦЕНІЧНИЙ ТАНЕЦЬ

Пояснювальна записка

Нова культурна і освітня політика нашої незалежної держави сприяла тому, що система освіти, а зокрема хореографічна, зазнала суттєвих змін та певної трансформації. Ця система підготовки фахівців у галузі хореографії інтенсивно розвивається і, незважаючи на певні зміни, орієнтація на традиційні форми і методи проведення спеціальних занять нерідко має своїм наслідком визнання фахових знань і професійних навичок основним показником якості навчання. Але пріоритетним напрямом підготовки в першу чергу слід вважати спрямованість відповідних знань і вмінь на розвиток особистості, здатної самостійно мислити. Тому сьогодні система підготовки майбутніх фахівців потребує впровадження нових технологій і перегляду її організації, змісту, структури та принципів взаємозв’язку. Найбільш ефективними є технології, які органічно поєднують у процесі навчання професійну спрямованість, орієнтацію на особистість та організовану самоосвіту студента під керівництвом викладача. Процес навчання є двостороннім процесом: викладання – учіння, активне засвоєння, але не слід забувати для ефективності навчання про необхідність третьої сторони – змісту програми. Результатом цього процесу повинно стати засвоєння студентами технології навчання як усвідомленої дії. Формуванню творчої особистості в процесі навчання перш за все сприяють принципи послідовності і наступності, і обов’язково – принцип самореалізації індивіда, який знаходиться в стані постійної потреби пізнання і творення.

Поряд з цим повинні існувати принципи і методи, спрямовані на розвиток особистісних схильностей, здатності до образного мислення, не обмеженого ніякими рамками і догмами.

Курс “**Методика викладання хореографії**” базується на цілому ряді принципів: науковість, наступність, послідовність, доступність, проблемність навчання, наочність, свідомо активність студентів, відповідність індивідуальних особливостей студента. В залежності від завдань кожного окремого заняття на передній план виступають ті чи інші принципи, а деякі залишають своє значення впродовж вивчення усього курсу даної дисципліни. Фахова підготовка хореографів з дисципліни “**Методика викладання хореографії**” вимагає саме освоєння її викладання.

Це завдання реалізується поетапно і має особливі базові моменти. На кожному з етапів цього процесу доцільним є використання методів навчання. Метод як засіб досягнення мети передбачає використання сукупності відповідних прийомів. Результативність процесу навчання – поєднання традиційних методів з інноваційними. Курс цієї дисципліни передбачає використання вербальних, наочних, практичних методів, роботу з літературою та відеоматеріалом, які взаємодоповнюють один одного, але на кожному занятті мають різне співвідношення. Серед суто вербальних методів провідна роль при вивченні даного курсу належить лекції, в ході якої відбувається ознайомлення студентів з цілим рядом теоретичних і методичних питань.

Практичні методи відносяться до головної групи методів, що спрямовані на оволодіння методикою виконання і викладання народно-сценічного (класичного) танцю. Використання цих методів підпорядковується завданню розробки і проведення уроку народно-сценічного (класичного) танцю, що, у свою чергу, забезпечує набуття студентами педагогічних навичок. Наочні методи належать до тієї групи, що доповнюють вищенаведені, і роблять пояснення більш предметним, зрозумілим та переконливим. Робота з літературою і відеоматеріалом використовується переважно в ході самостійних занять, як ефективна форма поліпшення якості навчання.

Засвоєння дисципліни “**Методика викладання хореографії**” здійснюється згідно програми курсу, в якій відповідно до мети і завдань визначені форми проведення занять та їх тематика. Даній дисципліні відповідають такі форми: за місцем проведення – аудиторна, за дидактичною метою – теоретична (лекція), за кількістю студентів – групова.

Програма курсу “**Методика викладання хореографії**” розрахована на студентів вищих навчальних закладів I–II рівня акредитації для училищ культури і мистецтв спеціалізації “**народна хореографія**” на основі базової загальної середньої освіти (9 класів) денної форми навчання.

Програма складається з чотирьох розділів:

Розділ I – Основні поняття. Побудова уроку народно-сценічного танцю, його музичне оформлення. Групи вправ народно-сценічного тренажу, їх послідовність.

Розділ II – Елементи екзерсису біля станка в уроці народно-сценічного танцю.

Розділ III – Вправи на середині залу.

Розділ IV – Методика виконання рухів національних танців.

Розрахована на **42** лекційні години з методики викладання народно-сценічного танцю (II семестр) і **12** самостійних.

У першому семестрі студенти вже опанували методику викладання класичного танцю. Вивченню цього матеріалу відведено **34** лекційні години.

Форми контролю:

- з методики викладання класичного танцю I-й семестр – диференційований залік;
- з методики викладання народно-сценічного танцю II-й семестр – іспит;
- IV курс – державний іспит (матеріал всього курсу – класичний, народно-сценічний танець).

Але повніше оволодіння фахом вимагає від студентів самостійної роботи та підготовки до занять.

Критерієм оцінки засвоєння знань, умінь і навичок студентів є самостійне засвоєння їх з предмету: класичний, народно-сценічний, український танець, ансамблі, методика роботи з хореографічним колективом, композиція та постановка танцю, педагогічна практика та виробнича практика.

ОРИЄНТОВНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

	Назва розділів і тем	Кількість годин		
		Усього	Груп.	Сам.
ІІІ курс – VI семестр (21 тиждень)				
Розділ I. Поняття: фольклорний, народно-сценічний, характерний (як вид народно-сценічного).				
1	Зв'язок народно-сценічного танцю з класичним. Спільне та відмінне.		1	
2	Екзерсис. Складові частини та призначення кожної. Структура побудови уроку народно-сценічного танцю.		1	
3	Позиції ніг, положення ступні. Позиції, положення рук, рухи рук. Корпус, голова, плечі. Положення та робота.		1	
4	Групи вправ народно-сценічного тренажу. Призначення кожної. Послідовність вправ. Музичне оформлення уроку.		1	
Розділ II. Елементи екзерсису біля станка в уроці народно-сценічного танцю. Назва та переклад, призначення, музичні розміри та можливі характери виконання, етапи вивчення. Музична розкладка та методика виконання, можливі помилки, комбінування з іншими вправами.				
1	Варіанти <i>demi</i> та <i>grand plié</i> в народно-сценічному танці. Поняття “пом'якшені коліна”. Комбінування з різними видами <i>port de bras</i> та <i>relevé</i> , ритмічними ударами п'ятками.		1	

	Назва розділів і тем	Кількість годин		
		Усього	Груп.	Сам.
2	<i>Battement tendu</i> № 1–6. Призначення кожного в залежності від потреби розвитку м'язів і суглобів. Послідовність їх вивчення: <ul style="list-style-type: none"> • <i>battement tendu</i> № 4; <i>battement tendu</i> № 3, 7; • <i>battement tendu</i> № 1; <i>battement tendu</i> № 5, 6; • <i>battement tendu</i> № 2. Музичні розміри, характери виконання, комбінування з іншими вправами. 		2	
3	<i>Battement tendu jeté</i> (всі види). <i>Jeté pointe</i> за принципом виконання <i>battement tendu</i> № 4. <i>Battement jeté</i> за принципом виконання <i>battement tendu</i> № 1 на цілій опорній; в <i>demi plié</i> на опорній; зі стрибком на опорній (від <i>cou-de-pied</i>); зі стрибком на опорній та просуванням на ній вперед-назад у комбінації з <i>riques balancoir</i> та виконання по віялу (віялом). Музичні розміри та характери виконання.		2	
4	<i>Demi rond de pied</i> та його ускладнення. <i>Rond de jambe</i> № 1–3 та їх ускладнення. <i>Rond de jambe</i> “вісімка”, підготовка та <i>rond de jambe</i> в <i>grand plié</i> . Можливі варіанти комбінувань. Музичні розміри та характери виконання.		1	
5	Середній <i>battement</i> № 1–2 та їх ускладнення, <i>flic-flac</i> № 1–6 та <i>double-flic</i> № 1–2. Варіанти комбінування в залежності від характеру виконання вправи. Можливі музичні розміри та комбінування з іншими рухами.		1	1

	Назва розділів і тем	Кількість годин		
		Усього	Груп.	Сам.
6	Вірвочка – <i>passé</i> . Підготовка до вірвочок першого та другого виду. Вірвочки та їх ускладнення. Музичні розміри, характер виконання, комбінування.		1	
7	<i>Battement fondu</i> . Підготовка, виконання на 45° та його ускладнення; виконання на 90° – ускладнення. Музичні розміри, характер виконання, поєднання з іншими рухами.		1	
8	<i>Pas tortillé</i> № 1–5 та їх ускладнення. Музичні розміри. Характери виконання, комбінування.		1	
9	Вистукування № 1–4, ускладнення та види сценічної форми виконання. Дріб прямий, зворотний та їх ускладнення. Види іспанських дробів та вистукувань. Музичні розміри, комбінування.		1	1
10	Види <i>battement développé</i> : м'яке; м'яке з роботою ступні робочої ноги; жорстке; з одинарним та подвійним ударом п'ятки опорної ноги; жорстке зі стрибком на опорній, також у комбінації з <i>pirout</i> , опусканням на коліно. Музичні розміри, характер виконання.		1	
11	Види <i>grand battement</i> : звичайний <i>grand battement</i> ; <i>grand battement</i> з <i>tombe</i> ; з <i>tombe</i> та голубцем; із більшим кидком та стрибком на опорній нозі; з розтяжкою; з <i>tombe</i> за принципом класичного <i>grand ronde jambe</i> ; з опусканням на коліно; з вірвочкою (<i>passé</i>) ножницями. Музичні розміри, характер виконання.		1	

	Назва розділів і тем	Кількість годин		
		Усього	Груп.	Сам.
12	Додаткові вправи, що спрямовані на удосконалення техніки і являють собою сценічний вид, тобто елементи танцю.		1	
	Розділ III. Вправи на середині залу Робота на середині залу не менш важлива, ніж екзерсис біля станка. Підготовлене, розігріте тіло танцівника вже в змозі виконувати елементи чоловічої та жіночої техніки. За період навчання студенти повинні ознайомитися з усіма видами чоловічої низової техніки та стрибками, а також видами жіночої техніки.			
1	Оберти жіночі на місці : обертас (2 варіанти та його ускладнені комбіновані форми); обертас з <i>en dedans</i> ; оберти з подвійним поворотом; оберти в <i>piruet</i> по V поз. оберти з переступанням; оберт “ <i>en dedans</i> ”; обертас на стрибку, (<i>attitude</i> , алізгон); обертас з <i>foueté</i> ; оберти на стрибку з піджиманням ніг; оберт на півпальцях обох ніг, на п'ятках; оберти з припаданням, оберти бігуном; оберти на основі <i>chadement de pied</i> .		1	1
2	Оберти по діагоналі та по колу : веретено, плетінка “ <i>soutenu</i> ”, <i>turs de fors</i> (млинці), види російських бігів у повороті, шоне – варіанти його комбінування, <i>turs piques</i> , <i>emboite</i> , <i>pas de chat</i> , прості та складні види сценічного <i>sissonne</i>		1	1
3	Методика виконання російських дробів та вистукувань		1	
4	Методика виконання іспанських дробів та вистукувань		1	

	Назва розділів і тем	Кількість годин		
		Усього	Груп.	Сам.
5	<i>Чоловічі обертові технічні вправи:</i> тури по VI поз.; <i>en dedans</i> з VI поз.; тури в <i>grand plié</i> ; тур з ударом по халяві.		1	1
6	<i>Низові трюки:</i> різновиди присядок (різні національності), види підсічок, закладка, <i>rondes</i> , повзунець і всі його види, гарбуз, бочівка (бочонок), млинок, крокодил, “прапорець”, “дзвіночок” та інші.		1	1
7	<i>Стрибкові вправи (“трюки”):</i> яструб, різніжка, щупак, кільце, коза, бедуїнський, арабський, пістолет та інші, <i>sou tebask</i>		1	1
	Розділ IV. Методика виконання рухів національних танців.			
1	<i>Рухи білоруських танців:</i> “Крижачок”, “Лявоніха”, “Бульба”, “Юрочка”, “Крутуха”, “Полька-Янка” та інші.		1	1
2	<i>Рухи російських танців:</i> хороводи, кадрили, перепляси. Масові пляски.		2	
3	<i>Рухи прибалтійських танців</i> • Естонія: “Йоксу-полька”, “Тульяк”, “Естонський вальс”; • Литва: “Кіпуріне”, “Клумпакоіс”, “Тропукас”, “Ланцюжок”; • Латвія: “Руцавіетіс”		1	1
4	<i>Рухи молдавських танців:</i> “Сирба”, “Хора”, “Молдовеняєска”, “Жок”, “Тебекеряєска”, “Букурія”, “Бегута”, “Жайворонок”		1	1
5	<i>Рухи грузинських танців:</i> “Лезгінка”, “Картулі”; <i>Мтигурські танці:</i> “Лекурі”, “Хорумі”		1	

	Назва розділів і тем	Кількість годин		
		Усього	Груп.	Сам.
6	<i>Рухи угорських танців:</i> “Чардаш”, “Хорумогрош”, “Пантазоо”		1	1
7	<i>Рухи румунських танців:</i> “Кала Бряза”, “Колушарій”, “Сирба”, “Бриул”, “Сирбигаряєска”		1	
8	<i>Рухи італійської</i> “Тарантели”		1	
9	<i>Рухи польських народних танців:</i> “Краків’як”, “Оберек”, “Куяв’як”, “Полонез”		1	
10	<i>Рухи танців Середньої Азії (за вибором), узбецькі:</i> “Збір бавовнику”, “Лола”, “Танець з тибетейкою”		1	
11	<i>Рухи класичного іспанського танцю:</i> “Болеро”, “Арагонська хота”. <i>Рухи іспанського стилю фламенко:</i> “Ельвіто”		2	
12	<i>Рухи болгарських танців:</i> “Хоро”, “Четворно”		1	
13	<i>Рухи циганського танцю:</i> жіночого та чоловічого		1	1
14	<i>Рухи угорського академічного танцю</i>		1	
15	<i>Рухи польської академічної</i> “Мазурки”		1	
	Всього за семестр:		42	12

ЗМІСТ ТЕМ ПРОГРАМИ

Розділ I. Поняття: фольклорний, народно-сценічний, характерний (як вид народно-сценічного) танець

- Витоки танцювального фольклору. Розвиток, збагачення.
- Народно-сценічний танець як наступний етап розвитку народної хореографії.
- Характерний танець – вид сценічного та академічного, як найвищий ступінь розвитку танцю (навести приклади).

Тема 1. Зв'язок народно-сценічного танцю з класичним. Спільне та відмінне

- Класичний танець – фундаментальна основа хореографії.
- Спільне та відмінне.
- Різноманіття національних особливостей народних рухів.

Тема 2. Екзерсис. Складові частини та призначення кожної. Структура побудови уроку народно-сценічного танцю

- Завдання екзерсису біля станка.
- Специфіка роботи на середині.
- Призначення вправ, послідовність вивчення і виконання.

Тема 3. Позиції ніг, положення ступні. Позиції положення рук, рухи рук

- Призначення позицій та положень ступні з наступним застосуванням при вивченні танцювальних рухів.
- Значення позицій, положень рук в народно-сценічному танці для засвоєння і правильного відтворення характеру та манери національного танцю.
- Рухи як засіб виразності в хореографії.

Корпус, голова, плечі. Положення та робота

- Особливості роботи корпусу в народно-сценічному танці.
- Голова, плечі – засіб передачі манери національного характеру танцю.

Тема 4. Групи вправ народно-сценічного тренажу.

Призначення кожної. Послідовність музичного оформлення

- Основоположення системи характерного тренажу.
- Значення тренажу для фізіологічного розвитку тіла.
- Музика – основа хореографії, засіб виховання естетичного смаку.
- Музика як засіб виразності.

Розділ II. Елементи екзерсису біля станка

1. Назва вправи (переклад).
2. Призначення.
3. Музичні розміри та можливі характери виконання.
4. Етапи вивчення.
5. Музична розкладка; варіанти комбінувань з іншими вправами *exercice* та рухами танцю.
6. Можливі помилки при виконанні.

Групи вправ народно-сценічного танцю:

1. *Plié*
2. На розвиток рухливості стопи
3. Колообертальні вправи
4. *Flic-flac* – (вправи з розслабленою ступнею, мазкові)
5. *Passé* (вірьовочка)
6. *Fondu* – (повільні повороти та розвороти ноги)
7. *Pas tortillé* – (поворот ступні)
8. Група вистукуючих рухів
9. Група великих *battements*
10. Різноманітні технічні вправи та *revoltadé*.

Принцип послідовності:

1. *Plié*
2. *Battement tendu*
3. *Battement tendu jeté*
4. *Rond de pied, rond de jambe*
5. *Flic-flac*
6. *Passé*

7. *Battement fondu*
8. *Pas tortillé*
9. Дроби, вистукування
10. *Adagio*
11. *Grand battement*

Розділ III. Вправи на середині залу

- Значення занять посеред залу для розвитку координації, пластичності, музичальності та виразності.
- Оволодіння просторовим рішенням як основа побудови
- Знання методики вивчення кожного оберту, застосування жіночої техніки в танці (навести приклади).
- Знання методики виконання елементів техніки в чоловічому танці, використання в національних танцях.
- Розмежування трюків за їх призначенням у танцях різних народів.
- Складання комбінацій на 16–32 такти в різних характерах, манерах для групи виконавців та парно-масові, в яких повторюється та закріплюється знання лексики, взаємовідношення партнерів у танцях з використанням двох-трьох видів малюнка. Така танцювальна комбінація далі може розвиватися в етюд.
- У парно-масових комбінаціях та етюдах присутній момент додаткового засвоєння теми: малюнок танцю з дисципліни “композиція”, а також елементи виразності з дисципліни “майстерність актора”.

Розділ IV. Методика виконання рухів національних танців

В даному розділі заняття слід спрямувати на засвоєння відмінностей в виконанні рухів національних танців, які мають спільну основу:

- відмінності в методиці вивчення жіночого руху “обертас” у російському та українському танцях;
- відмінності в методиці виконання “вірвовочки” в російському, білоруському, угорському танцях;
- російського припадання та української доріжки;
- особливості виконання української, російської та іспанської колу-палочки з “Арагонської хоти”;
- відмінності в методиці виконання російських дробів та вистукувань з іспанськими;

- особливості виконання повзунця та присядок в українському та російському танцях.

Дати логічне обґрунтування методики виконання цих рухів, історію виникнення, особливості костюма, героїчне розташування, соціальні та історичні умови.

Міждисциплінарні зв'язки

Для отримання кваліфікації “**викладач хореографії**” студент повинен у повному обсязі засвоїти матеріал програмного курсу з дисципліни “**Методика викладання хореографії**”, яка є необхідною і дуже важливою для майбутнього викладача. Це основна дисципліна з циклу професійної підготовки. З даної дисципліни майбутні фахівці проходять обов'язкове тематичне оцінювання після опанування декількох тем або розділу.

Оцінювання може відбутися в усній формі (опитування кожного студента) або письмовій (самостійна, контрольна робота), що дає можливість виявити рівень професійної підготовки студента, вміння та знання його у фаху, а також здібності до викладацької діяльності. Підсумком перевірки знань і умінь є диференційований залік та екзамен. Наприкінці курсу навчання студенти хореографічної спеціалізації складають державний іспит. Для того, щоб процес навчання був найбільш результативним та забезпечував високий рівень фахової підготовки студентів, дана дисципліна вивчається у відповідному комплексі з іншими дисциплінами:

1. Класичний танець.
2. Народно-сценічний танець.
3. Український танець.
4. Композиція та постановка танцю.
5. Методика роботи з хореографічним колективом.
6. Педагогічна практика та виробнича переддипломна практика.
7. Музична грамота.
8. Педагогіка та вікова психологія.
9. Фізична культура (аеробіка).
10. Музичний інструмент.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ З ДИСЦИПЛІНИ “МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ХОРЕОГРАФІЇ”

Оцінка “відмінно”. Професійне оволодіння студентом усім багатством виражальних засобів народно-сценічного (класичного) танцю. Впевнене знання й опанування методикою виконання вправ народно-сценічного (класичного) тренажу та окремих рухів, рухів національних танців, комплексу рухів, поєднаних у танцювальній комбінації, технічних рухів чоловічого та жіночого танцю. Повне освоєння ним методики викладання цієї дисципліни. Оволодіння методикою розробки і викладання як окремих рухів і комбінацій, так і уроку народно-сценічного (класичного) танцю (із врахуванням оптимального та рівномірного розподілу силового навантаження в межах кожної з частин уроку і окремої комбінації, а також психофізіологічних особливостей танцівника). Повне виконання ним завдань самостійної роботи, навчально-пізнавальної і професійної. Відповідь чітка, змістовна і дуже впевнена.

Оцінка “добре”. Достатнє оволодіння студентом усіма виражальними засобами народно-сценічного (класичного) танцю. Досить впевнене знання й опанування ним методикою виконання вправ і окремих рухів, методикою їх викладання. Але є момент невиконання однієї з вимог оцінки “відмінно”. Відповідь досить впевнена і змістовна.

Оцінка “задовільно”. Студент не має впевнених і твердих знань з теоретичного циклу. Він ледь-ледь опанував методику виконання вправ. Питання теоретичного матеріалу потребують додаткового опрацювання. Творчі форми роботи – методична розробка руху, комбінації або уроку – містить багато помилок. Самостійно студент фактично не працює. Відповідь не впевнена, не має чіткої та змістовної форми.

Оцінка “незадовільно”. Студент не засвоїв основних теоретичних засад дисципліни, що впливає на практичну частину програми. Не відповідає вимогам оцінки “задовільно”.

При недотриманні однієї з перелічених вимог викладачу надається право знизити на бал оцінку або не атестувати студента.

ЗАЛІКОВІ ВИМОГИ

Для складання заліку студент повинен:

- систематично працювати на заняттях теоретичного циклу, чітко усвідомлюючи необхідність детального розгляду навчального матеріалу (окремо кожну вправу, рух з методикою їх поетапного вивчення, призначення кожної частини уроку, анатомію та фізіологію людини стосовно хореографії, особливості її нервової системи, системи дихання, а також методики побудови уроку та його планування), в процесі якого відбувається засвоєння основних методичних питань;
- засвоїти специфіку системи запису вправ, рухів, комбінацій, етюдів;
- виконати завдання самостійної роботи, навчально-пізнавального розділу, який передбачає опрацювання теоретичного матеріалу, його аналіз, синтез, відповідну інтерпретацію, що обов'язково забезпечує формування власного погляду (робота з методичною літературою, наявність конспекту, реферату на задану тему, практичне відпрацювання матеріалу);
- відповісти на питання контрольної роботи або індивідуального опитування з детальним показом і поясненнями з кожної вивченої теми методичного матеріалу.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНІ ВИМОГИ

Для складання екзамену студент повинен:

- систематично працювати на заняттях теоретичного циклу, чітко усвідомлюючи необхідність детального розпису матеріалу, в процесі якого відбувається повне засвоєння та опанування методикою виконання вправ, рухів та їх викладання;
- продемонструвати володіння матеріалом і вміння користуватися загальноприйнятим стандартом системи запису окремих вправ, рухів, комбінацій, етюдів;
- повністю виконувати завдання самостійної роботи.

Окрім першої форми її здійснення – **навчально-пізнавальної**: робота з методичною літературою, обов'язкова наявність конспекту, рефератів по одному (кожний розділ програми). Другої – **професійної**, яка спрямована на вироблення необхідних педагогічних навичок, а також виконавських. Мається на увазі обов'язкове складання комбінацій, етюдів, розгорнутих уроків, перегляду концертних програм, відеозаписів із подальшим аналізом;

- відповісти на питання білета з дуже конкретним показом і методичними поясненнями, що допоможе визначити рівень його знань. Виконати практичну частину білета;
- на екзамен студент повинен пред'явити матеріали, які свідчать про повне виконання завдань самостійної роботи.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Бондаренко Л., Бердовський О.* Танцювальні композиції та етюди танців різних народів світу. Випуск перший. – К.: Музична Україна, 1969. Випуск другий. – К.: Музична Україна, 1971.
2. *Василенко К.* Лексика українського народно-сценічного танцю. – К., 1996.
3. *Володько В.* Методика викладання народно-сценічного танцю: Навчальний посібник. 1–3 частини. – К.: ДАКККіМ, 2002–2004.
4. *Гуменюк А.* Українські народні танці. – К., 1969.
5. *Зайцев Є.* Основи народно-сценічного танцю. Посібник: частина перша. – К.: Мистецтво, 1975.
6. *Зайцев Є.* Основи народно-сценічного танцю. Посібник: частина друга. – К.: Мистецтво, 1976.
7. *Александрова В.* Испанские народные танцы. – Л., 1959.
8. *Альфонсо Пуинг Кларамут, Флора Альбаусин.* Искусство танца фламенко. – М.: Искусство, 1984.
9. *Алексютович А.* Белорусские народные танцы, хороводы, игры. – Минск: Высшая школа, 1978.
10. *Богданов Г.* Урок русского народного танца. – М., 1995.
11. *Борзов А.* Танцы народов СССР. – М.: Часть 1–3, 1983–1988.
12. *Гварамадзе Л.* Грузинский народный танец. – Тбилиси, 1962.
13. *Гребеничиков С.* Сценические белорусские танцы. – Минск, 1977.
14. *Гусев В.* Методика преподавания народного танца. Упражнения у станка. – М.: Владос, 2002.
15. *Гусев В.* Методика преподавания народного танца. Танцевальные движения и комбинации на середине зала. Учебное пособие для вузов. – М.: Владос, 2004.
16. *Гусев В.* Методика преподавания народного танца. Этюды. Учебное пособие для вузов. – М.: Владос, 2004.
17. *Зацепина К., Климов А., Рихтер К. и др.* Народно-сценический танец. – М., 1976.
18. *Климов А.* Основы русского народного танца. Учебник для студентов. – М.: Искусство, 1981.

19. *Королёва Э., Курбет В., Мардарь М.* Молдавский народный танец. – М.: Искусство, 1984.
20. *Курбет В., Мардарь М.* Молдавские народные танцы. – Кишинёв, 1969.
21. *Каримова Р.* Узбекский танец. – Ташкент, 1987.
22. *Ласмаке М.* Латвийские народные танцы. – Рига, 1962.
23. *Лингис Ю., Славюнас З., Якелайтис В.* Литовские народные танцы. – Вильнюс, 1953.
24. *Лопухов А., Ширяев А., Бочаров А.* Основы характерного танца. – Л.–М.: Искусство, 1939.
25. *Надеждина Н.* Русские народные танцы. – М, 1951.
26. *Составитель АЭЙХЕ.* Пять эстонских танцев. – Таллин, 1963.
27. *Стуколкина Н.* Четыре экзерсиса. Уроки характерного танца. – М.: Всероссийское театральное общество, 1968.
28. *Степанов Л.* Народные танцы. – М.: Советская Россия, 1968.
29. *Ткаченко Т.* Народный танец. – М.: Искусство, 1954.
30. *Ткаченко Т.* Народные танцы. – М.: Искусство, 1975.

КЛАСИЧНИЙ ТАНЕЦЬ

Пояснювальна записка

Навчальний матеріал, що має бути викладений, забезпечує засвоєння методичних засад наступним чином:

теоретичний курс викладання фахових дисциплін

- передбачає детальне ознайомлення з методикою засвоєння елементів розділів класичного танцю;
- знайомить із задачами кожного конкретного руху в системі формування м'язового апарату танцівника;
- пояснює закономірності порядку вивчення *exercise*, послідовності рухів у комбінаціях, необхідність розвитку координації;
- надає рекомендації щодо порядку розподілу навчального матеріалу протягом навчального року;
- вчить методично правильно побудувати урок з фаху;
- вказує на недоліки та помилки, які можуть зустрічатися у процесі вивчення кожного елемента;
- пояснює роль музичного оформлення уроку та важливість тісного творчого контакту викладача із концертмейстером.

Практичний курс має на меті:

- довести учням необхідність детального вивчення того чи іншого елемента;
- ознайомити їх з музичними темпами, в яких повинне проходити засвоєння навичок виконання;
- розвинути вміння складати тренувальні завдання для різних рівнів навчання;
- дати додаткові знання з музичного виховання.

Крім того, дисципліна включає ряд тем для *самостійного вивчення*, які потім складають частину матеріалу, що виноситься на державний іспит.

ОРИЄНТОВНИЙ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ п/п	Назва розділу і теми	Згальна кількість годин	
		Лекційні	Самост. робота
1	2	3	4
	Курс III, семестр V	34	12
	Розділ I. Методичні засади викладання фахових дисциплін		
1	Предмет методики. Цілі та завдання предмета	1	1
2	Виразальні засоби класичного танцю. Фактори, що їх формують	1	1
3	Складові частини уроку класичного танцю та їх задачі	1	1
4	Структура уроку та методичні принципи його побудови	1	1
5	Методичні принципи побудови тренувальних комбінацій	1	1
6	Завдання і принципи музичного оформлення уроку з фахових дисциплін	1	1
	Розділ II		
	Методика викладання класичного танцю		
7	Значення та послідовність <i>exercice</i>	1	
8	Початковий етап вивчення класичного танцю а) постановка позицій ніг; б) постановка позицій рук	2	
9	<i>Plie</i>	1	
10	<i>Battements</i> а) <i>battements tendus</i> та його різновиди; б) <i>battements tendus jetes</i> та його різновиди; в) <i>grands battements jetes</i> та його різновиди;		

10	г) <i>battements fondus (battements soutenus – самостійне опрацювання)</i> ; д) <i>battements frappes; petites battements sur le cou de pied; battements doubles frappes</i> ; е) <i>battements releves lents; battements developpes</i>	6	4
11	<i>Ronds</i> а) <i>ronds de jambe par terre</i> ; б) <i>ronds de jambe en l'air</i> в) <i>ronds</i> на 45° та 90°	6	2
12	<i>Epaulement</i> . Його значення як першого кроку у розвитку танцювальності та виразності виконання	1	
13	<i>Port de bras</i> . Шість основних учбових форм	2	
14	<i>Temps lie</i> . Значення у процесі навчання та особливості виконання різноманітних його форм	2	
15	Оберти: а) загальні поняття; б) початок вивчення обертів; в) партерні оберти	2	
16	Стрибки: а) загальні правила виконання стрибків, види стрибків; б) стрибки з двох ніг на дві; в) стрибки з однієї ноги на дві; г) стрибки з двох ніг на одну; д) стрибки з двох ніг на одну; е) стрибки на одній нозі	2	
17	Зв'язуючі та допоміжні рухи	1	
	За семестр:	34	12
	Всього:		

ЗМІСТ ТЕМ ПРОГРАМ

І РОЗДІЛ

Тема 1. Предмет методики. Цілі та завдання предмета

Мистецтво балету бере свій початок у народній творчості.

Народна хореографія стала тим живим невичерпним джерелом, яке збагатило мистецтво балету різноманітними хореографічно-виражальними засобами. Протягом багатьох сторіч творчість видатних майстрів хореографії сприяла створенню стрункої системи виховання майбутніх артистів балету.

В основі системи лежить методика викладання хореографічних дисциплін взагалі та методика освоєння кожного руху, що має місце під час виконання *exercice*.

Але перш ніж почати конкретну розмову про процес викладання хореографічних дисциплін, необхідно усвідомити цілі та задачі *exercice*, як класичного, так і народно-сценічного.

Завдання для самостійної роботи

Робота з методичною літературою:

1. *Костровицкая В., Писарев А.* Школа классического танца. – Л.: Искусство, 1986.
2. *Базарова Н., Мей В.* Азбука классического танца. – Л.: Искусство, 1988.
3. *Базарова Н.* Классический танец. – Л.: Искусство, 1975.
4. *Ваганова А.* Основы классического танца. – Л.: Искусство, 1972.

Тема 2. Виразальні засоби класичного танцю.

Фактори, що їх формують

Палітра виразних засобів виконавської майстерності артиста балету гармонійно поєднує основний фактор – тіло танцівника, техніку, якою він володіє, що дає артистові можливість втілювати задуми балетмейстера, а також його артистичність та виразність у відтворенні кожного руху.

Тіло та технічна оснащеність майбутнього танцівника формуються за допомогою комплексу вправ *exercice*. Виконуючи його, учень розвиває силу м'язів, їх еластичність та рухомість суглобно-зв'язко-

вого апарату, вдосконалює закладені природою професійні дані: виворотність, танцювальний крок, гнучкість, форму ступні. При цьому набуваються знання хореографічної лексики, формуються навички техніки виконання.

Інша, не менш важлива риса танцівника – це виразність виконання того самого лексичного матеріалу, що був сформований за допомогою *exercice*. Завершують та надають повної гармонії цьому процесу:

1. Правильне місцезнаходження рук.
2. Чітке положення голови.
3. Правильно спрямований погляд.

Завдання для самостійної роботи

Робота з методичною літературою:

1. *Володько В.* Навчально-методичний посібник. – К., ДАККіМ, 2002.
2. *Головкина С.* Уроки классического танца в старших классах. – М.: Искусство, 1989.
3. *Цветкова Л.* Методика викладання класичного танцю. – К.: Альтепрес, 2005.

Тема 3. Структура уроку та методичні принципи його побудови

Послідовність, у якій мусять вивчати той чи інший рух, скільки разів рух має бути повторений в учбовому прикладі, які рухи доцільно об'єднувати в одній комбінації, як побудувати урок взагалі – ці та інші питання постають перед викладачами-початківцями.

Правильне планування викладачем проходження учбової програми значною мірою сприяє успішності учнів. Оволодіння практичними навичками планування, підготовки та проведення уроку в обсязі, необхідному для становлення спеціаліста – викладача хореографічних дисциплін.

Завдання для самостійної роботи

Робота з методичною літературою:

1. *Зихлинская Л., Мей В.* Первые шаги. Примеры уроков для молодых педагогов профессиональных хореографических училищ. – К.: Изд-во Логос, 2003.
2. *Цветкова Л.* Методика викладання класичного танцю. – К.: Альтепрес, 2005.

Тема 4. Складові частини уроку класичного танцю та їх задачі

Exercice біля станка – постановка правильних положень ніг, рук, гулуба та голови з опорою.

Exercice на середині залу має ті ж самі задачі, але у більш ускладненій формі: збереження виворотності ніг та рівноваги без опори (особливо на півпальцях). Правильне розподілення ваги підтягнутого тіла на одній нозі, на рівні стегна, особливо підтягнуте стегно опорної ноги – основні умови оволодіння *aplomb* (стійкістю), а отже, й усім учбовим матеріалом.

Adagio – танцювальна фраза, що складається із різних видів *battements developpes, battements releves lents, ports de bras*, різноманітних *tours sur le cou de pied*. Усі пози *Adagio* переходять у великі стрибки.

Allegro – найважча частина уроку – складається із стрибків та вправ. Розділи безпосередньо зв'язані з усіма попередніми частинами уроку, бо останні всебічно сприяють розвитку необхідних майбутньому танцівнику фізичних якостей: сили м'язів, еластичності та міцності зв'язок ступні та колін, сили пальців і особливо стегна.

Завдання для самостійної роботи

Робота з методичною літературою:

1. Головкина С. Уроки классического танца в старших классах. – М.: Искусство, 1989.
2. Цветкова Л. Методика викладання класичного танцю. – К.: Альтер-прес, 2005.
3. Ярмолович Л. Классический танец. – Л., Музыка, 1986.

Тема 5. Методичні принципи побудови тренувальних комбінацій

Побудова комбінацій взагалі не вкладається у рамки стабільності. Але слід пам'ятати, що вони мають бути побудовані з урахуванням музичної фрази. Подібні схеми комбінацій, згідно з рекомендаціями М. І. Тарасова. Необхідно зауважити, що на всіх рівнях навчання може бути корисним, навіть рекомендованим повтор комбінацій протягом 2–3 днів:

- 1 – вивчення тексту;
- 2 – виправлення помилок, деяке ускладнення;
- 3 – остаточне закріплення.

Завдання для самостійної роботи

Робота з методичною літературою:

1. Костровицкая В. Классический танец. Слитные движения. – М.: Советская Россия, 1961.
2. Тарасов Н. Классический танец. Школа мужского исполнительства. – М.: Искусство, 1981.
3. Цветкова Л. Методика викладання класичного танцю. – К.: Альтер-прес, 2005.

Тема 6. Завдання і принципи музичного оформлення уроку з фахових дисциплін

Одна з основних вимог методики викладання класичного танцю – цілеспрямоване музичне виховання учня. Цьому значною мірою сприяє музичне оформлення уроку.

Доцільно зауважити: звичний вислів “музичний супровід” необхідно відкинути як такий, що не повністю розкриває усі поставлені задачі, принижуючи значення музики в уроці і відводячи їй місце вузько метричного акомпанементу.

Завдання для самостійної роботи

Робота з методичною літературою:

1. Ярмолович Л. Принципы музыкального оформления урока классического танца. – М.: Искусство, 1968.
2. Цветкова Л. Методика викладання класичного танцю. – К.: Альтер-прес, 2005.
3. Зихлинская Л., Мей В. Первые шаги. Примеры уроков для молодых педагогов профессиональных хореографических училищ. – К.: Логос, 2003.

Тема 7. Значення та послідовність *exercice*

Навчання класичному танцю починається з освоєння *exercice*, де різносторонньо мають розвиватися сила та еластичність м'язів ніг, зв'язок, природні професійні дані: виворотність, *plie* (присідання), форма ступні, танцювальний крок, стрибок. Особлива увага має бути приділена постійній та цілковитій підтягнутості тулуба, постановці корпусу, рук, ніг та голови, координації рухів.

Тема 8. Початковий етап вивчення класичного танцю

Перш ніж почати з учнями розмову на професійні теми, майбутні викладачі мають чітко усвідомити поняття *організація класу*.

Учні повинні чекати хореографа та концертмейстера на своїх місцях біля станка, зробити уклін, повертатися до станка та лицем до *центру залу* за розпорядженням викладача і одночасно. Усі переміщення в залі мають проводитися організовано: чи маршем, чи за командою керівника групи. Викладач, зі свого боку, має подавати розпорядження у чіткій, доступній формі. Це важливо на усіх етапах навчання, а на початковому – особливо. Вивчення будь-якої хореографічної дисципліни починається, згідно з програмою, із постановки позицій ніг, рук, положень тулуба та голови.

Тема 9. Plie

Plie – загальноприйнята французька назва для руху ніг, який українською означає присідання.

Оскільки *plie* зустрічається у кожному танцювальному *pas*, йому має бути приділена особлива увага.

При відсутності у танцівника *plie* його виконання буде сухе, різке та непластичне. Але якщо ця вада помічена в учня своєчасно, недостатність *plie* до певної міри можна виправити.

Значення *plie*: *demi plie* – напівприсідання – нерозлучний супутник стрибків, вправ на пальцях та обертів. Еластичний та стриманий, цей рух починає і закінчує виконання кожного елемента розділів *allegro* і *tours*. З метою кращого засвоєння він має вивчатися не тільки в окремій комбінації, але й у поєднанні з іншими вправами *exercice*. *Grand plie* – привчає утримувати вертикальне положення спини, що сприяє розвитку та укріпленню м'язів попереку.

Тема 10. Battements

Battements – у перекладі з французької *биття, відведення, приведення*. Балетна термінологія зазвичай вживає останні два поняття, бо назва означає рух ноги, що працює по відношенню до ноги опорної. Нога може рухатися як з витягнутого положення у витягнуте (*battements tendus, battements getes*), так і з зігнутого у витягнуте (*battements fondus, battements developpes*) і навпаки, з витягнутого у зігнуте (*battements frappes*).

Кожний *battement* має свою форму та носить свою назву.

Найбільш уживаний і такий, що лежить в основі більшості рухів, – це *battement tendu*. Елемент складає основу *exercice*, має безліч різновидностей, і тому з нього починається вивчення класичного танцю.

Методика вивчення *battements tendus, battements getes, battements fondus, battements developpes, battements frappes, grand battements*.

Завдання для самостійної роботи

Складання комбінацій з *battements tendus, battements getes, battements fondus, battements developpes, battements frappes, grand battements*.

Тема 11. Ronds

ronds de jambe par terre (фр.) – коло ногою по землі. У цій вправі учень вперше засвоює кругові рухи кульшового суглоба, що сприяє його укріпленню та розвитку рухомості, тренує еластичність ступні, правильність положення тіла при проходженні ноги через першу позицію.

Методика вивчення *ronds de jambe par terre; ronds de jambe en l'air; ronds* на 45° та 90°.

Завдання для самостійної роботи

Робота з методичною літературою:

1. *Зихлинская Л., Мей В.* Первые шаги. Примеры уроков для молодых педагогов профессиональных хореографических училищ. – К.: Логос, 2003.
2. *Базарова Н., Мей В.* Азбука классического танца. – Л.: Искусство, 1988.

Тема 12. Epaulement. Його значення як першого кроку у розвитку танцювальності та виразності виконання

У класичному танці порівняно рідко зберігається фронтальне положення тіла (*en face*). Значно частіше виконавці зустрічаються із поняттям *epaulement* – положенням тіла, яке визначається поворотом плечей.

Epaulement – перша риса майбутнього артистизму, що вноситься у вправи, що виконуються початківцями у хореографії. Відбувається це лише після того, як учень звикне виконувати *exercice*, утримуючи тулуб

у спокійному положенні *en face*, що звичайно має бути наприкінці першого року навчання.

Знайомство із поняттям *epaulement* дозволяє надати сухому виконанню елементів уроку натяк на артистичне забарвлення.

Тема 13. Port de bras. Шість основних навчальних форм

Port de bras лежить в основі великої науки рук у класичному танці. Ноги, тулуб виховуються роздільно кожен на своїх вправах: розвиваються м'язи ніг, манера тримати тулуб, але тільки *правильне місцезнаходження рук* завершує художній образ виконавця та надає повної гармонії танцю. *Положення голови* остаточно обробляє його, надає краси всьому малюнку руху, а завершує його *правильно спрямований погляд*. Поворот голови, напрям погляду відіграють вирішальну роль в образах кожного *arabesque*, *attitude* та усякої іншої пози. Методика вивчення *Port de bras*.

Тема 14. Temps lie. Значення у процесі навчання та особливості виконання різноманітних його форм

Дане поняття у перекладі з французької означає “зв’язані темпи” і являє собою цілу серію злитних, взаємопов’язаних рухів на середині залу. Серед форм класичного *exercice temps lie* займає особливе положення як таке, що має незліченну кількість комбінацій рухів.

Temps lie як самостійна форма має велике значення у системі хореографічного виховання при досягненні академічної точності виконання: розвитку координації рухів ніг, рук, тулуба та голови.

Методика вивчення основних форм.

Тема 15. Оберти

Tours – оберти – старовинна назва, що найбільше вживається в хореографічній літературі для визначення повороту тулуба на підлозі чи у стрибку. Поряд з цим практики часто вживають термін *pirouettes*, але у жіночому виконавстві це поняття може вважатися відмерлим. Чоловіки ж зберегли його та вживають для визначення численних послідовних обертів на одній нозі без зміни місця *pirouettes* починаючи з II, IV, V позицій.

Тема 16. Стрибки

Стрибки – найскладніша частина уроку класичного танцю. Виконання елементів цього розділу базується на попередньо засвоєних вправах *exercice* та *adajio*. Отже, міра оволодіння стрибками визначається якістю засвоєння вправ біля станка та на середині залу.

Із технікою виконання стрибків тісно пов’язані два поняття:

- *елевація* – дозволяє танцівникові виконувати елемент еластично, м’яко, високо, легко і точно за умов правильного використання усіх раніше отриманих навичок та прийомів;
  - *балон* – означає вміння танцівника фіксувати момент кульмінації стрибка, пластично та чітко виконаний рух чи позу.
- Загальні правила виконання стрибків, види стрибків.

Тема 17. Зв’язуючі та допоміжні рухи

У класичному танці для переміщення у сценічному просторі, для зв’язок різноманітних елементів у комбінаціях використовуються не прості кроки, а танцювальні.

Ними можуть бути і власне крок, що виконується із витягнутого положення ноги, чи минаючи положення *sur le cou de pied*, на цілу ступню чи на півпальці, і *pas de bourree*, що має величезну кількість різноманітних форм, виконується у різних ритмах і темпах та є найбільш уживаним зв’язуючим рухом.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Одним з важливих напрямків організації навчального процесу є самостійна робота, яка в сукупності з аудиторними заняттями забезпечує підготовку спеціаліста. Основними складовими самостійної роботи з курсу є систематичне удосконалення професійної майстерності: детальне опрацювання рекомендованої викладачем спеціальної літератури, виконання творчих завдань – складання вправ, створення комбінацій біля станка та на середині зали, індивідуальне відвідування уроків з фаху.

Під час самостійної роботи студенту необхідно керуватися певними принципами:

- самоосвіта – це природна необхідність розвитку свого творчого потенціалу, спроможність активізувати викладацькі здібності, підвищувати інтелектуальний рівень;
- самодисципліна – це здатність охопити велику кількість інформаційного матеріалу;
- самоконтроль – допомагає побачити та засвоїти сутність явища, детально проаналізувати і логічно вирішити творчі завдання різного рівня складності.

Форми контролю передбачають перевірку викладачем результатів як теоретичної, так і практичної самопідготовки студентів.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНІ ВИМОГИ

Після вивчення курсу студент повинен знати:

- предмет методики;
- мету вивчення, завдання і значення курсу;
- особливості фахової термінології (та вміння її пояснити);
- порядок вивчення основних елементів розділів уроку з фаху;
- чітку схему організації занять із фахових дисциплін,

повинен **вміти**:

- продемонструвати навички виконання елементів з їх методичною та музичною розкладкою;
- професійно грамотно скласти тренувальні комбінації;
- орієнтуватися у правилах та вимогах щодо проведення уроків з фахових дисциплін;
- чітко та професійно визначати завдання концертмейстеру;
- користуватися друкованими джерелами, різноманітними довідниками з фаху;
- самостійно опрацьовувати відповідну наукову чи спеціальну літературу.

Протягом вивчення курсу “Методика викладання фахових дисциплін” студенти складають два диференційованих заліки з практики та проходять тематичні оцінювання із теоретичного курсу після опанування декількох тем.

Диференційований залік включає у себе практичний показ, який передбачає:

- порядок вивчення заданого елемента і його методичне пояснення;
- показ та методичне пояснення комбінації, підготовленої за попереднім завданням викладача.

Оцінювання з певної теоретичної теми може проводитися як в усній, так і в письмовій формі, що дасть можливість виявити вміння студента працювати із довідковою літературою.

Наприкінці курсу студенти складають **державний іспит**.

Матеріал, який вноситься на екзамен, поєднує питання з педагогіки та методики, включає весь зміст розділів опанованої програми і формується з метою найбільш повного розкриття рівня професійної підготовки, творчої індивідуальності студента та розуміння завдань предмету “методика викладання фахових дисциплін”.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Ахекян Т.* Значення рук у класичному танці. – К.: ДАКККіМ, 2001.
2. *Володько В.* Навчально-методичний посібник. – К., ДАКККіМ, 2002.
3. *Цветкова Л.* Методика викладання класичного танцю. – К.: Альте-прес, 2005.
4. *Базарова Н., Мей В.* Азбука классического танца. – Л.: Искусство, 1988.
5. *Базарова Н.* Классический танец. – Л.: Искусство, 1975.
6. *Ваганова А.* Основы классического танца. – Л.: Искусство, 1972.
7. *Головкина С.* Уроки классического танца в старших классах. – М.: Искусство, 1989.
8. *Зихлинская Л., Мей В.* Первые шаги. Примеры уроков для молодых педагогов профессиональных хореографических училищ. – К.: Логос, 2003.
9. *Костровицкая В., Писарев А.* Школа классического танца. – Л.: Искусство, 1986.
10. *Костровицкая В.* Классический танец. Слитные движения. – М.: Советская Россия, 1961.
11. *Тарасов Н.* Классический танец. Школа мужского исполнительства. – М.: Искусство, 1981.
12. *Ярмолович Л.* Классический танец. – Л.: Музыка, 1986.
13. *Ярмолович Л.* Принципы музыкального оформления урока классического танца. – М.: Искусство, 1968.